

Pastorihärra võitles kohvi vastu

Ilmselt mäletavad paljud lugejad veel aega, mil kohvi tuli kauplustest lausa tikutulega taga otsida ning rohelisi ube ise kodus röstida. Eestlased ei ole küll kunagi eriti suur kohvijooja rahvas olnud, kuid armas ja lähedane on see jook siiski paljudele.

Andres kohvi ei joo Pulver

Skandinaavias juuakse inimese kohta üle tosina kilo kohvi aastas, Eestis küünib vastav number 5-6 kiloni.

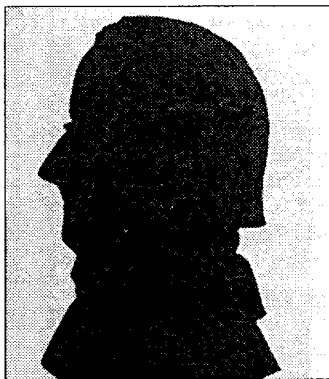
Kõige tähtsam ja laiemalt kultiveeritav kohvipuu liik on araabia kohvipuu, mis pärineb Etioopia mägismaalt, kuid kultiveerima hakati teda XV sajandil Araabia poolsaare lõunaosas.

Kohv on tühi maius

Kohvikeetmine levis sealt kiiresti Türgisse ja mujale Lähis-Itta. 1616. aastal toodi kohvi esimest korda Euroopasse - Venetsiasse. Eestisse saabus kohv XVII sajandi lõpul.

Omajal ajal ei olnud kohvijoomine Eestis sugugi populaarne ning nii mõnigi tähtis tegelane astus avalikult selle joogi pruukimise vastu üles. Üks sellistest oli tuntud pastorihärra Otto Wilhelm Masing, kes "äratas" rahvast kohvi vastu "Püha-päeva vahelugemistes".

Masing leidis, et kohvi on "üks rahasööja ja varakaotav tühi maius", mis sugugi kõhtu ei

Otto Wilhelm Masing

täida ega inimest ei toida. Ega ta seda tee muidugi, kuid paraku tuleb sama süüks panna veel paljudele jookidele.

"Oleks ehk kohvi veel terisele kasuks, siis ehk seda maiust veel sünniks vabandada: aga seda temast ei või kiita, sest et kõik mõistlikud ja targad tohtrid seda temale süüks annavad, et ta tervist ja rammu aegamööda vähendab, mis ju sestki tunda, et kui ta liiga lahja on, kõhu paneb kolisema ja ta lahti teeb ja kui liiga kange tehakse, une kaotab ja inimese paneb värisema."

Poolteist rubla nael

Päris jube on see jook küll, kui Masingu juttu täht-täheleiselt uskuma jääda.

"On mitu korda nähtud, et inimesed kauagi kidusid, ilma et tohtrid oleksid osanud arvata, mis viga neil pidi olema. Jätsid viimaks kohvipruukimise maha

ja said ilma arstimata ja tohterdamata terveks," teatas Masing.

Ega kõik inimesed ilmselt kannatagi kohvitaolist kanget jooki. Tervis teeb siin omad korrektiivid, kuid alati on ju võimalus toda musta rüübet piima või koorega lahjendada. Viimasel ajal tundub see eriti moodsaks olevat muutunud.

Masing leidis, et kohvijoomine võiks Eestimaal märkimisväärselt väheneda: "Oleks siis küll väga soovida, et see raha- ja tervist-kaotaja maiustamine saaks vähenema, ning see, kes teda veel ep ole hakanud pruukima, ta jätaks, kus ta on.

Naisterahvad tahavad väga himulised tema peale olla, iseäranis niisugused, kes linna-paigus elanud või sakste juures teeninud; ja on tema ju mitmes paigas meie maa rahva meelest väga armsaks saanud."

Edasi üritas Masing tegeleda matemaatikaga ning tulutult kokku arvata kohvi peale kulutatud raha: "Võib see vähem peagi arvata, kui palju raha selle tühja kauba eest võõrale maale läheb, kui kuuleb, et iga aasta Peterburi, Riia ja Tallinna kaudu mitusada suurt poole-säilituselist tündrit kohviga sisse tuuakse.

Igas tündris on tuhat ehk poolteist tuhat naela. Saab aasta otsa, kohvi ka otsas; ja teised laevad jälle teist kohvi peale toovad. Odavamalt sel ajal paremat kohvi ei osteta kui poolteist rubla nael."

Kui me arvestame iga tündri

kohta poolteist tuhat naela ehk alla 700 kilo ja korrutame selle kas või tuhande tündriga (kuigi Masing väidab neid küll vaid mõnisada olevat), saame tulemuseks 650-700 tonni kohvi ja seda suure Vene riigi kohta. Arvestades praegu tagasihoidlikult Eesti kohvitarbimiseks 5 kg inimese kohta aastas, saame Eestisse aastas sisseveetava kohvi koguseks 10 korda suurema numbri.

Kuidas kohvipuu leiti

Lõpetuseks jutustas Masing rahvale ka kohvi saamisloot, mis olla juhtunud nii: "Nägid ükskord öitselised Araabiamaal kitsi ühe väikese puukee kallas närvivat ja tema lehti söövat ja peagi pärast seda hüppavat ja kargavat, kui oleksid pööratseks ja hulluks läinud; aga teised kitsed, kes mitte puu kallas käinud, olid kõik rahulised maas.

Mõtlesid kohe öitselised, et selle puu koore ja lehe ramm lojused nõnda ärksaks ja elavaks teinud, et ei kestnud kargamata ega hüppamata paigal seista; sest siis läksid ise katsuma, kuidas nende enestega lugu pidi minema, kui selle puu koort ja tema lehti mekiksid.

Võtsid siis suhu, närtsid ja tundsid kohe une lahkuvat ja kõik meeled ärksaks saavat. Rääkisid seda teistele, ja jooksis kõla peagi läbi kõige Araabiamaa, et niisugune puu leitud, mis une ära ajab, kui tarvis valvata. Hakati teda siis istutama ja suure murega harima."